

PERTTI JARLA
FINGERPORIN

KOKO KUVA

Kaiken kestävä

LIKE

© Pertti Jarla & Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-45412-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

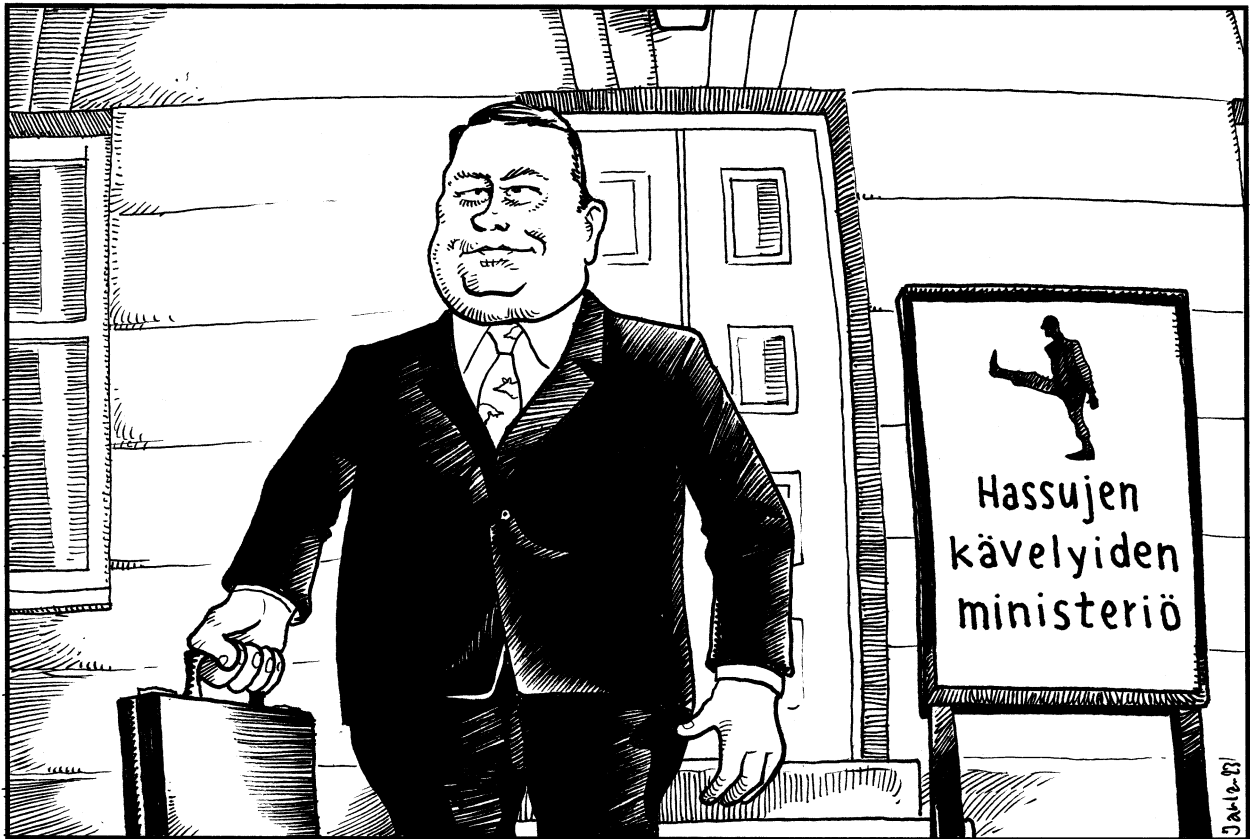

Pertti Jarla: Saako mitään enää piirtää?

Keskustelu sosiaalisessa mediassa riehuvapaana, ja myös muuhun mediaan päätyy varsin rankkoja ilmauksia. Pilapiirtäjiä pidetään silti tarkasti silmällä, koska kärjistetty kuva ilmeisesti koetaan vaarallisemmaksi kuin painettu sana. Ajankohtaisia pilakuvia *Helsingin Sanomiin* vuodesta 2020 lähtien tehneelle Pertti Jarlalle lehden linjaukset ovat tulleet selviksi.

”Esimerkiksi Hesarista otettiin yhteyttä, että

jospa en piirtäisi mitään erään ministerin eroon liittyvää. Heillä oli kyllä hyvä peruste siihen, sillä kyseinen ministeri oli juuri eronnut itse. En ollut vielä kuullutkaan siitä. Oli siis turha tehdä kuvaa jo eronneesta ministeristä. Olen kyllä muutenkin yleensä samaa mieltä toimituksen kanssa, koska pilakuvien tulisi pitää yhtä Hesarin pääkirjoitusten kanssa. Silloin kun pääkirjoitustoimituksella ei ole kiire, sieltä saatetaan ehdottaa aihetta, mutta

yleensä teen itse oman juttuni ja useimmiten sitä käytetään. Ei ole aikaa pitää kaikenlaisia palaveria, toimituskokouksia, jollaisia joskus näkee vanhoissa elokuvissa”, Jarla tuumii.

Ajan hengen muuttuminen näkyy myös siinä, miten esimerkiksi Peppi Pitkätossu- ja James Bond-kirjojen uusia painoksia muokataan paremmin nykyaikaiseen ajatteluun sopivammiksi.

”Mielestäni kyse on siitä, että kustantajat pelaavat varman päälle, ettei tulisi sanomista. Suomessa myös monet lehdet ovat jättäneet joitakin Fingerpori-strippejä julkaisematta, vaikka niissä ideat eivät edes olisi kovin kyseenalaisia. Niissä saattaa esiintyä aiheita kuten natseja, joita lehdet eivät halua käsitellä. Sama pätee vanhojen kirjojen siistimiseen. *Helsingin Sanomia* pidetään tikun nokassa. Se tekee näkyvimmin kaikki asiat, ja moni olettaa, että se jättää ensimmäisenä strippejä pois. Itse asiassa pääosin maakuntalehdistä on tullut toiveita, ettei heille edes lähetettäisi tietynlaisia Fingerpori-strippejä vaan tehtäisiin esikarsintaa.”

Eniten keskustelua ja paheksuntaa herättäneistä Fingerpori-stripeistä on koottu oma kirjansa, *Fingerporin paha kirja* (Like, 2020). Kyseenalaisiksi miellettyjä strippejä löytyy myös Fingerporin koko kuva -kirjasarjasta, yhtään sarjaa ei ole jätetty pois.

”On paljon merkitystä sillä, minkälaiselle julkaisijalle piirroksia tehdään. Tilanne olisi aivan eri, jos piirtäjä tekee kuvia lehteen, joka tahtoo, että pilapiirroksiset provosoivat sekä keräävät klikkauksia ja kommentteja. Minä joutuisin silloin ajattelemaan ideoitani eri tavalla. Pääkirjoituksessa näkyy lehden linja, joten ihan toisenlaista sanomaa ei voi ilmaista, ymmärrän sen kyllä. Siinä on ollut opettelemista. Toisaalta ei pidä olla liian kiltti, mutta ei myöskään törkeillä. Pitää tehdä kuva, jonka lehti voi allekirjoittaa. Kun olen katsonut netin keskustelufoorumeita, en haluaisikaan käyttää niiden tyyliä”, naurahtaa Jarla.

”Ryhtyessäni piirtämään pilakuvia mielessäni olivat Jouko Innasen työt. Kuvani eivät tosin muistuta ollenkaan hänen piirroksiaan, mutta hän oli hieno esimerkki, amerikkalaistyylinen piirtäjä. Toinen esikuva on Jari Elsilä. Häneltä opin, että pilakuvien kannattaa olla myös hauskoja. Ensimmäisen vuoden ajan pilakuvissani näkyy melkoisesti hakemista. Tuntuu, että olen tehnyt ihan mitä sattuu, ja aika kilttejä juttuja. Onneksi ihmiset ovat olleet varsin ystävällisiä ja kohteliaita palautteessaan. Olen onnekseni aika rauhassa saanut hakea omaa tyyliä. Fingerporin synty oli aikanaan helppoa, kestäviä juttuja syntyi jo ensimmäisen

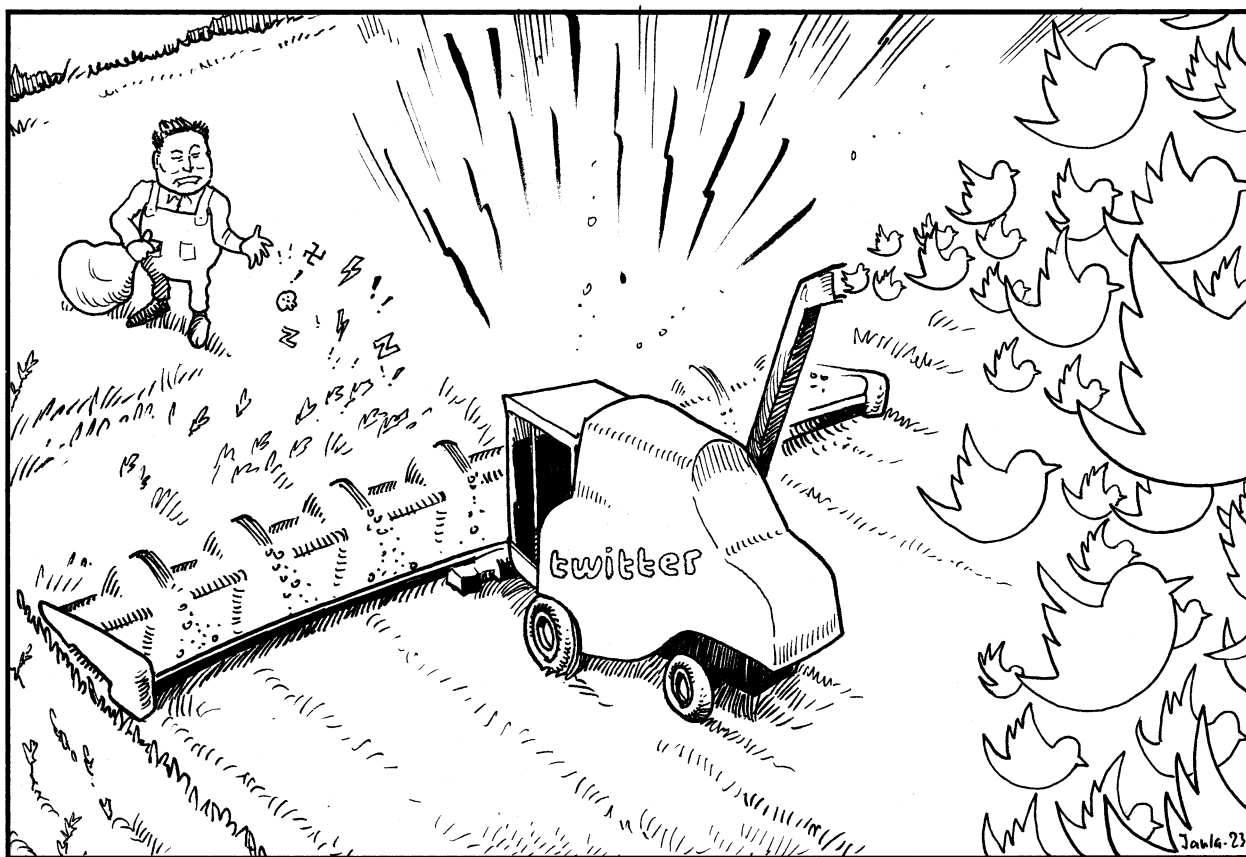

puolen vuoden aikana. Pilapiirtämisen opettelu on ollut paljon vaativampaa.”

Virtsalla piirretty viiva

Eri maissa pilapiirroskulttuuri vaihtelee. Tietyissä valtioissa pilapiirtäjän päätä ollaan ensimmäisenä laittamassa pölkylle. Toisaalta esimerkiksi Ranskassa ja Britanniassa piirtäjillä on varaa esittää näkökulmansa hyvin rajusti, verta ja karvoja säästelemättä. Poliittiselle pilapiirtäjälle on oleellista tavoittaa satiirinsa kohdehenkilön ulkoiset piirteet ja lisäksi pyrkiä saamaan kuvaan karikatyyriä tämän luonteesta.

”Tässä suhteessa minua on auttanut paljon se, kun olen viestitellyt ahkerasti kollegojen, kuten Jyrki Vainion ja Ville Rannan kanssa. Heiltä olen saanut hyviä vinkkejä ja malleja. Ranta on erityisesti teroittanut sitä, että ensin piirretään kohde suoraan, puuttumatta liikaa yksityiskohtiin. Luodaan eräänlainen sarjakuvahahmo. Miten tyyppi puhuu, miten se pukeutuu, tyyppilliset asennot ja niin edelleen. Itse en hallitse tätä kaikkea, mutta ajattelen kohdetta nimenomaan perinteisenä sarjakuvahahmona. Tämä vie aikansa, mutta vähitellen tyypeistä oppii uusia piirteitä, kun tutkii heidän käyttäytymistään. Hiustyylin muutokset ovat pahoja! Katselin esimerkiksi Elon Muskin kuvia. Hänellä on ollut useita erilaisia kampauksia. Valitsin

niistä mielestäni hauskimman näköisen. Varsinkin naispoliitikoilla kampaukset muuttuvat usein, joten täytyy vain yrittää keksiä jokin yleismalli. Kun Paavo Arhinmäki hankki silmälasit, hän muuttui paljon vaikeammaksi piirtää. Jos henkilön piirtää näköiseksi, se ei muistuta tosielämän ihmistä. Vaikeita juttuja”, pohtii Jarla.

”Kun ryhdytään piirtämään karikatyyriä, aika moni aloittaa silmistä. Ne ovat se kohta, johon ihmisessä ensiksi kiinnitetään huomiota. Itse olen huomannut, että ensimmäiseksi kannattaa tutkia pään muotoa, se auttaa hirveästi. Onko korkea otsa, millaiset ovat posket tai leuka. Jonkun tällaisen yksityiskohdan kautta muikin asettuu

paikoilleen. Eli vinkkinä sanon, että kannattaa aloittaa jostakin muusta kuin silmistä.”

”Lukijat harvemmin antavat palautetta karikatyyrin ulkonäöstä, ellei sitten käy kuten usein käy, ettei hahmo ole yhtään näköinen. Kun piirtää, sitä tavallaan valehtelee itselleen, että tässähän tämä henkilö nyt on. Kun kuvaa katsoo seuraavana päivänä hoksaa, ettei kuva muistuta tyyppiä yhtään. Loksahda jos loksahda, itse en välttämättä hoksaa milloin hahmo on mallinsa näköinen. Sitä on jännästi sokea omille kuvilleen. Kyseessä on vähän sama kuin perspektiivivirheidensä kanssa. Kuvaa pitäisi katsoa peilin kautta, mutta aina ei niin tule tehtyä. Tässä on samaa

kuin valokuvaamisessa, eri objektiivit saavat koh-
teen näyttämään silakkaihmiseltä tai pallinaamalta,
mikä on todella kiinnostavaa.”

Kun hahmo on luotu, ryhdytään miettimään
aiheen esittämistapaa. Jokaisella lukijalla on oma
taustansa, jonka kautta hän tulkitsee kuvan sano-
maa. Itselle tärkeiden asioiden satiirinen käsittely
joko ilahduttaa tai suututtaa. Joskus tasapuoli-
suusharha ottaa vallan. Lukija vihastuu, kun hän
tuntee piirtäjän esittävän asiat jatkuvasti ”väärästi”
vinkkelistä.

”Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa. Jos piirretään
yleisesti johonkin aika isoon mediaan, on hyvä
tölvii vähän joka suuntaan, herättää ajatuksia

monipuolisesti. Riippuu julkaisijasta, mikäli ky-
seessä on jonkin aatteen mukainen julkaisu, roi-
mitaan oikein kunnolla sen suunnan mukaisesti.
Minusta on kiinnostavampaa vaihdella ja kään-
nellä ajattelutapaani. Sanotaan, että pitäisi lyödä
alhaalta ylöspäin, mutta pitääkö lähtökohtaisesti
lyödä? Olen miettinyt, onko se pakollista. Eikö
mieluummin voisi tehdä kaikille palveluksen ja
näyttää esimerkiksi, miten hölmösti yleisö suh-
tautuu vallanpitäjiin? Teoreettinen ajatus, mutta
minusta ei välttämättä ole väärin potkia välillä
vähän alaspäinkin. Alhaalta ylöspäin on hyvä peri-
aate, mutta on siitä poikkeuksiakin. Miettimisen
arvoinen asia”, Jarla tuumii.

Huumorin kokkareita

Jarlan kohdalla ei-poliittiset oivallukset päätyvät yleensä Fingerporiin. Ihmekaupungin huumorin ilmaisukirjo on tarkoituksella lähes rajaton. Toisaalta poliittiset kuvat ovat usein päiväperhoja, jotka vanhenevat jopa muutamassa tunnissa. Kilpailu netin humoristien kanssa on kovaa, some täyttyy hetkessä ajankohtaisista meemeistä, jotka ovat nähtävissä koko maailmassa.

”Yksiruutuiset pilat menevät läpi Fingerporissa. Joskus niissä ei näy varsinaisia Fingerhahmoja ollenkaan. Muuten lehtiin tulee nykyisin harvemmin piirrettyä mitään, missä ei olisi politiikkaa. Sellaisia on vaikea keksiä. Helpompaa on upottaa yksiruutuiset vitsit Fingerporiin. Silti, ei sellaisten tekeminen mahdotonta olisi. Hyvä olisi, jos saisi tehtyä piloja kestoaiheista, yleisistä jutuista, joista valitetaan vuosikymmenestä toiseen. Olen kyllä onnistunut tekemään sellaisiakin. Joku Elon Muskin ja Twitterin pilkkaaminen ei viikossa vanhene. Onnistuin juuri yhdistämään puimakoneen ja Twitterin. Tarkoitus oli tehdä kesäinen kuva, ja mielestäni se onnistui hyvin.”

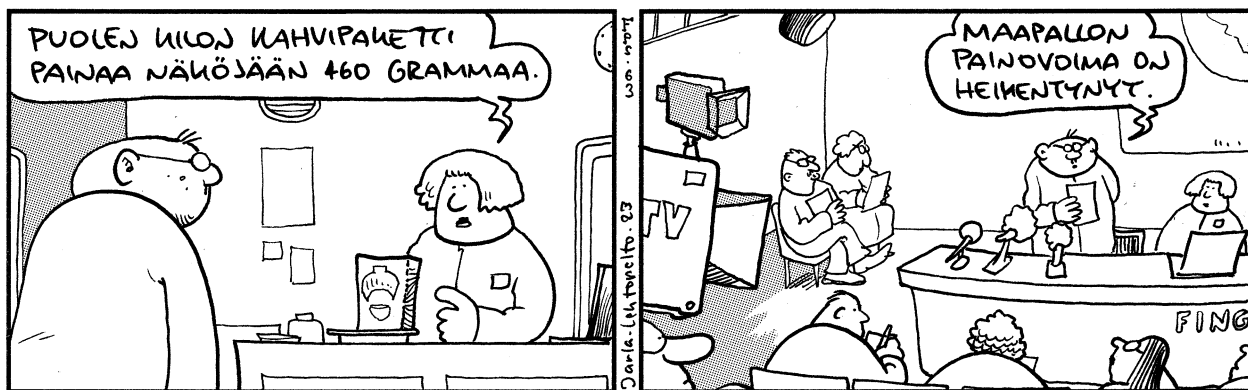
Mielikuvat ihmisistä muuttuvat ajan myötä, ja taustalta saattaa löytyä asioita, jotka kääntävät

aiemmat käsitykset henkilöstä päälaelleen. Jarla ei ole huolissaan omien mielipiteidensä kestävydestä.

”On vaikeaa ylläpitää hyvää makua, en tee sitä mielelläni. Kuitenkin välttelen skandaalien repostelua, ja jätän kuolleet rauhaan. Kun kuningatar Elisabet kuoli, ehdotin asiasta ideaa. Minulle todettiin ’jospa et piirtäisi mitään’. Ehkä oli hyvä jättää aihe muiden käsiteltäväksi. Muistokuvien piirtäminen ei ole oikein minun alaani: ”Hiihtäjä hiihtää järven taa...”

”Kun *Säästäväisen elämän Fingerporia* (2023) suunniteltiin Marttaliiton kanssa, jotenkin tajusin miten toimia. Mainostyylisissä jutuissa tilaajat sanovat aina, että nyt saat piirtää kuten haluat, ole rohkea ja ronski, mutta se ei välttämättä pidä ollenkaan paikkaansa toivotun lopputuloksen kanssa. Marttojen tapauksessa tuntui silti, että nyt uskaltaa. Tein kirjaan aivan normaaleja Fingerpori-strippejä. Käytin kaikki mieleen tulleet ideat enkä sensuroinut itseäni yhtään, ja jutuista pidettiin. Toki on ymmärrettävää, etteivät kaikki firmat voi hyväksyä aivan mitä tahansa. Saatan joutua opettelemaan taas filterin käyttöä.”

VESA KATAISTO

Kuvakortit ovat hyvä esimerkki aiheesta, joka vaikuttaa tutulta mutta onkin tosi työläs piirtää.

Tein tämän tositilanteen tuskastuttamana.

